

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Sacramentis in genere, de Baptismo, de Confirmatione, de
Eucharistia, de Pœnitentia, de Extrema-Vnctione, de Ordine & de
Matrimonio

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniae Agrippinae, 1671

Art. I. In quo essentialiter consistat Sacramentum Eucharistiæ, & pro quo
supponat?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77185](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77185)

spirituales oculos, singulari & aperto intuitu fulgore ample.

ARTICULUS PRIMUS.

In quo essentialiter consistat sacramentum Eucharistiae, & pro quo supponat?

§. I.

Præmittitur quod apud omnes est certum, & referuntur sententia.

1. Eucharistiam esse verum & proprium novæ legis sacramentum, ut certum & indubitatum supponimus: licet enim hoc nomine in Scriptura non appelleretur, ex ipsa tamen aperte colligitur, convenire Eucharistiæ quicquid ad rationem sacramenti pertinet; nimirum esse signum sensibile, à Christo permanentiter institutum, ad significandam & efficiendam gratiam. Dicit enim Joan. 6. *Panis quem ego dabo, caro mea est pro mundi vita.... Qui manducat hunc panem, vivet in æternum. Nisi manducaveritis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ubi nomine panis aliquid sensibile designatur, & per vitam, ipsa gratia, quæ est vita spiritualis animæ, significatur. Constante autem & permanenti usque ad mundi finem institutam fuisse, significavit Christus Lucæ 22. quando post consecrationem addidit: *hoc facite in meam commemorationem.* Quod interpretans Paulus 1. ad Corinthios 11. *Quotiescumque (inquit) manducabitis Panem hunc, & calicem biberitis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat, in fine sæculorum, ad mundum judicandum.* Ergo ex Scriptura evidenter colligitur, Eucharistiam esse verum & proprium novæ legis Sacramentum. Quod ita manifestum est, ut Vazquez hic disputatione 167. cap. 1. fusè contendat, nullum hæreticum in speciali negasse Eucharistiam esse sacramentum; licet plures malè senserint de reali præsentia Christi in ea. Imò addunt aliqui ipsum Mahometum cap. 4. Alcorani fateri, hoc sacramentum esse veneratione dignum, ut notat Præteolus libro 11. verbo *Mahometes* prope finem nulla ergo de hujus sacramenti existentia est inter Catholicos controversia: sed gravis difficultas est in explicando, in quo consistat formaliter. Ratio dubii est, quia in hoc sacramento multa concurrunt, scilicet species consecrata, verba quibus consecratur corpus Christi sub speciebus contentum, usus seu sumptio de quibus dubitari potest, utrum pertineant ad essentiam hujus sacramenti, vel in quo ex illis consistat?
2. In primis enim hæretici nostri temporis, Lutherani scilicet, Zvingliani, & Calvinistæ, existimant hoc sacramentum non consistere in aliqua re permanente, sed in solo usu, seu sumptione; ita quod sicut aqua in Baptismo non habet rationem sacramenti, nisi quando actu applicatur, ita (inquirunt) panis Eucharisticus non habet rationem sacramenti, nisi quando actu manducatur, non verò quando convertitur in paxide.
3. Ex Catholicis verò, qui universaliter tenent hoc sacramentum in aliqua re permanente consistere, Aureolus apud Capreolum in 4. dist. 8. artic. 2. docere videtur, sumptionem esse partem integrantem hujus sacramenti, eo modo quo satisfactio est pars integralis sacramenti Pœnitent-

tiz. Alii vero, ut Cornelio, Delugo, & Bernaldo cent consecrationem, seu actionem qua panis & vinum in corpus & sanguinem Christi convertitur, intrinsecè & essentialiter concurrere ad constitutionem sacramenti Eucharistiae.

Demum inter Thomistas & Recentiores controversia est, an corpus & sanguis Christi in rebus pertineant ad constitutionem sacramenti Eucharistiae, vel solum in obliquo, & de connotato. Alii enim, Suarez, Vazquez, Sylvius, & alii, & docent sacramentum Eucharistiae esse quoddam compositum resultans ex speciebus consecrata & corpore Christi in eis contento; ita quod Eucharistia etiam in rebus pertineat seu concurrat ad hoc sacramentum constituendum. Thomistæ vero aliter pro speciebus consecratis, in obliquo tamen & de connotato importare corpus Christi ut contentum; consecrationem ut actionem per quam efficitur, seu conficitur, & ipsam sumptionem, ita quod aliquid ad quod ordinatur, ita quod ordinatur ad ista sic essentialis huic sacramento, non tamen componatur ex illis, tanquam ex partibus essentialibus, aut integralibus.

§. II.

Rejicitur alius sententia, vera statuitur.

Dico primò: Sacramentum Eucharistiae in solo usu seu sumptione non consistere. Conclusio est certa de fide, & definita in Tridentino sessione 13. Can. 3. hi verbis: *si quis dixerit peracta consecratione in admirabili Eucharistia sacramento, non esse corpus & sanguinem Domini nostri Jesu Christi, sed tantum in usu, dum sumitur, non autem ante, vel post, & in hostiis separatis consecratis, quæ post communionem referuntur, vel supersunt, non remanere verum corpus Domini, anathema sit.* Et cap. 3. sic ait: *Item Eucharistia excellens & singulare reperitur, quod reliqua sacramenta tunc primum sacrificandæ vim habent, cum quis illis nititur; at in Eucharistia ipse sanctitatis author ante usum est. Unde enim Eucharistiam de manu Domini ipsi susceperant, cum verè tamen ipse assumeret, corpus suum esse quod præbebat. & semper hæc fides in Ecclesia Dei fuit, statim post consecrationem, verum Domini nostri corpus, verumque ejus sanguinem, sub panis & vini specie, una cum ipsius anima, & Divinitate existere.* Quibus verbis Concilium hanc rationem infundit, quæ probatur primo nostra conclusio, quando verum esse sacramentum Eucharistiae, quando verum illi adesse corpus & sanguinem Christi: Sed ante usum & sumptionem, verum est in Eucharistia corpus & sanguinem Christi contineri: Ergo ante usum & sumptionem, est Eucharistia sacramentum. Major patet, hæretici enim, præsertim Lutherani & Zvingliani, ideo volunt hoc sacramentum consistere in solo usu, quia existimant tunc tantum in eo esse corpus & sanguinem Christi. Minor vero sic ostenditur. Tunc aderat in noë, tunc corpus Christi, quando hæc verba prolata sunt: *Hoc est corpus meum*; si enim tunc non adfuit, hæc tota propositio fuisset falsa, & Christus nec dactum protulisset: Sed antequam comedere & biberetur, Christus protulit illa verba: Ergo erat præfens ante sumptionem, & consequenter etiam modo quando proferuntur verba à Sacerdote.

Minor patet, praesertim de calice, siquidem Apostoli omnes successively ex vno & eodem calice biberunt, nec Christus protulit verba, nisi semel. Negant minorem vtriusque argumenti Sectarii, sed in reddenda ratione negati differunt: Aliqui enim dicunt, quod Christus non prius verba consecrationis protulit, quam cibum & potum discipulis suis dederit, idque probant ex verbis Matthaei 26. ubi sic legitur: *Accipit Jesus panem & benedixit, ac fregit, deditque discipulis suis, & ait, accipite & comedite, hoc est corpus meum* Alij vero fatentur quidem cum Calvino, verba illa *Hoc est corpus meum*, prolata fuisse ante manducationem, sed dicunt non fuisse impleta & verificata nisi in ipsa manducatione, idque probant, quia cum aliquid promittitur sub conditione praeccepti, non impletur promissio, nisi praecceptum impleatur: Christus autem simul coniunxit promissionem & praecceptum: promissio enim fuit, *Hoc est corpus meum*; praecceptum vero, *Accipite & comedite*, & consequenter corpus Christi non fuit praesens vel significatum, nisi cum Apostoli acceperunt & comederunt panem.

7 Sed contra primam responsionem est, quod non ex ordine verborum scriptura, sed ex eorum sensu & significatione colligi debet quid Christus prius, & quid posterus in sacra cena fecerit; atque cum Marc. cap. 14. sic habeat de calice: *Gratias agens dedit eis, & biberunt ex illo omnes, & ait illis, hic est sanguis &c.* liceret inferre, Christum nonnisi post actionem bibendi, verba consecrationis protulisse, quod tamen falsum esse debet, etiam apud haereticos, alias enim pronomen, *hic*, non demonstrasset: nec Apostoli sumpsissent sacramentum: Debet ergo ex solo sensu verborum scripturae, colligi ordo eorum quae à Christo in ultima cena factae sunt: sensus autem cogit ut dicamus prius verba consecrationis à Christo fuisse prolata, quam dederit discipulis cibum & potum, quia numquam illa verba, *Accipite & manducate, hoc est corpus meum*, continet rationem, cur debuerit comedi ille cibum, ut denotat illa particula causalis, enim, prius autem debuit ratio illa ab audientibus percipi, quam eis daretur cibum ille manducandus, ut videlicet scirent quid acciperent. Adde quod si invitantur ad manducandum, quia est corpus Christi: & ad bibendum, quia est sanguis: prius fuit sanguis & corpus Christi, quam biberent & manducarent.

8 Quod secundam responsionem, ex eo impugnatur, quod si verba illa, *Hoc est corpus meum* continerent promissionem, deberent exprimi per verbum futuri temporis, sicut fit in aliis promissionibus: sic enim de Baptismo loquitur *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit*: At Christus non dixit, *Hoc erit corpus meum*, sed *Hoc est corpus meum*: Ergo verba illa promissionem non continent.

9 Probat secundò conclusio ex SS. Patribus Cyrillus enim in Epistola ad Calosyrium, de quibusdam qui dicebant quod Corpus Christi non remanebat sub hoc sacramento, si in crastinum reseruetur, quia (inquirebant) de Agno paschali qui erat figura huius sacramenti, non remanebat quidquam usque mane, ut praecipitur Exodi 11. de illis, inquam, qui id asseriebant, sic ait: *Insanum quidam dicentes mysticam benedictionem cessare à sanctificatione, si quae eius reliqua remanserint in diem subsequenti*: Non enim

A mutatur sacramentum corporis Christi, sed virtus benedictionis, & vivificativa gratia jugis est. Item Clemens Ep. 1. quae inscribitur ad Iacobum fratrem Domini dicit. *Reliquias fragmentorum corporis Domini custodire debent, ne qua putredo in sacrario inveniatur; ne cum id negligenter agatur, Corpori Domini gravis iniuria inferatur.* Et constitutionum Apostolicarum lib. 8. cap. 13. *Sumant Diaconi reliquias, & in tabernaculum inferant &c.* Tabernaculum autem intelligit armariolum sive arculam, in qua propter varios usus, & nominatim propter communionem infirmorum, sacra hostiae reconduntur & asservantur, sicut jam olim asservari solebant. Inde usus argentearum vel aurearum Columbarum, id est vasorum vel pixidum, quae sub illa figura, in symbolum Spiritus Sancti formabantur, ad sacram ibi Eucharistiam asservandam. Hinc etiam in primitiva Ecclesia usus Turrium argentearum, in quibus corpus Christi asservari solebat, ut colligitur ex Gregorio Turonensi libro de gloria Martyrum cap. 86. ubi sic ait: *Accepta turre in qua ministerium (seu mysterium) Domini corporis habebatur, ferre hanc ad ostium caput Diaconus, ac templum egressus est, ut eam altari superponeret.* Inde postea, oritur quoque nomen, quod iuxta graecum *εὐχαριστήριον*, sponthi thalamum significat, & propterea illi arculae vel pixidi olim inditum, in qua includebatur corpus Christi asservandum.

C Hinc denique Ciborii nomen, quo passim à Latinis eadem pixis vel arcula appellari solet, eo quod verum animae cibum contineat, scilicet Christum, qui Ioan. 6. ait *Caro mea verè est cibus*. Ex quibus omnibus aperte constat, semper in Ecclesia Dei creditum esse, quod non simul cum usu desinat esse corpus Christi in sacramento Eucharistiae, sed quod permanenter in eo conservetur. Unde Tertull. libr. 7. ad uxorem, innuit, fuisse olim moris, ut fideles Eucharistiam secum deferrent quam opportuno tempore reciperet. Basiliius in Ep. ad Caesariam patritiam, testatur, Anachoretas qui non poterat commodè saepius Ecclesiam frequentare, consueville Eucharistiam secum in eremum deferre. Ambrosius in oratione de obitu Satyri fratris sui cap. 7. scribit eum in oratorio involutam Eucharistiae particulam suspendisse ad collum suum, in periculo naufragij, & eo auxilio fretum, se deiecit in mare, ac liberum ad litus evasisse. August. libr. 2. de visitatione infirmorum ca. 4. dicit salutem esse ut corpus Domini servetur in gratiam infirmorum. Iulianus Martyr, qui vixit primo saeculo post Apostolos, in secunda Apologia prope finem scribit, post sacra peracta in Ecclesia, Eucharistiam dari consueville Diaconis, deferendam ad absentes, qui impediti fuerant ex causa rationabili, ne celebratione mysteriorum interessent. Demum S. Hieronymus Epistol. ad Rusticum, laudat S. Exuperium, Episcopum Tholosanum, quod ob inopiam voluntariam cogeretur corpus Christi in canistro portare. Verba eius sunt: *Nihil illo ditius, qui corpus Domini canistro vimineo, sanguinem portat in vitro.*

D Probat tertio conclusio ratione fundamē-
tali Eucharistia est sacramentum per modum cibi spiritualis animae: Ergo sicut cibus naturalis, ante actuale manducationem, ita est cibus completè habens virtutem adequatam ad nutriendum, ut ipsa manducatio sit tantum conditio necessaria, ut de facto nutriat, non verò pars
E intrin-

intrinsicca essentialis, vel integralis: ita similiter Eucharistia ante sumptionem, sic est completè cibus, habens virtutem adæquatam ad spiritaliter animam reficiendam, ut eius sumptio siue usus, sit tantum conditio requisita ut virtus ejus habeat suum effectum. Ex quo confutata manet sententia Aureoli, asserentis sumptionem esse partem integram sacramenti Eucharistia.

¶ I Dico secundo: Consecratio non est pars intrinsicca, constituens sacramentum Eucharistia, sed duntaxat aliquid essentialiter ab eo connotatum, per modum fieri & viæ ad ipsum.

Probatur breviter: Actio per quam conficitur cibus corporalis, non est cibus ipse factus, neque aliquo modo illius pars, sed solum aliquid in obliquo connotatum, per modum fieri cibi, & viæ ad ipsum. At Eucharistia est instituta ut alimonia & cibus spiritalis: Ergo consecratio, quæ est actio per quam conficitur, non est pars Sacramenti, sed duntaxat aliquid connotatum, per modum fieri & viæ antecedenter se habentis.

Confirmatur: Sicut in Confirmatione consecratio materiæ, quamvis simpliciter necessaria sit, & ad valorem sacramenti, & ad fructum ejus recipiendum; non est tamen pars intrinsicca sacramenti, quia remotè tantum ordinatur ad sanctificationem fidelium: quia ita in sacramento Eucharistia, consecratio non ordinatur immediatè ad sanctificandos fideles, sed ad sanctificandam materiam, quæ deinde cedit in sanctificationem fidelium, non potest dici pars intrinsicca huius sacramenti.

¶ 2 Dico tertio, corpus & Sanguinem Christi, neque esse sacramentum Eucharistia, neque partem intrinsiccam & essentialem illud componentem.

Probant hanc conclusionem aliqui ex nostris Thomistis, ex eo quod corpus Christi non est quid sensibile, ut est in hoc sacramento: de ratione autem sacramenti, aut partis ipsius essentialis, est quod sit aliquid sensibile. Verum hæc ratio non multum urget, quia licet corpus Christi non sit sensibile per se, est tamen sensibile ratione specierum: ut autem aliquid sit pars essentialis sacramenti, sufficit quod sit sensibile per aliud, ut patet manifestè in contritione, quæ non est sensibilib per se, sed tantum ratione alterius, & tamen iuxta communem sententiam, etiam Thomistarum, contritio est pars essentialis sacramenti Penitentia; nam id quod est sacramentum tantum in penitentia, integratur ex actibus penitentis, contritione scilicet & confessione, tanquam ex materia; & ex absolutione Sacerdotis, tanquam ex forma. Unde hæc ratio prætermittitur.

¶ 3 Melius probatur conclusio, supponendo duos quæ admittuntur etiam ab adversariis. Primum est, in hoc mysterio species consecratas esse sacramentum tantum, corpus Christi rem & sacramentum simul, rem verò tantum, esse ipsam gratiam cibantem. Ita docet D. Thom. hic a. 1. ad 3. & a. 6. & communiter Theologi cum illo. Secundum est, nos hic loqui de constitutivo ejus quod est sacramentum tantum. His præmissis.

Sic formatur ratio: illud quod est res & sacramentum simul, non potest pertinere ad essentialitatem ejus quod est sacramentum tantum, tanquam pars intrinsicca: Sed corpus Christi contritum sub speciebus, est res & sacramentum simul, quia & significat gratiam cibantem, & significatur à speciebus consecratis. Ergo corpus Christi

non est pars intrinsicca ejus quod est sacramentum tantum. Sicut ergo Baptismus non constituitur ex ablutione & charactere, qui est res & sacramentum simul, sed solum supponit pro ablutione sub præscripta forma verborum, quæ sola essentialiter constituit: ita Eucharistia non componitur ex speciebus & corpore actus guine Christi, sed solum supponit pro speciebus consecratis, in illis quæ essentialiter continentur & ex illis ac corpore & sanguine Christi solum unum efficitur, sicut ex continente & contento.

Respondent Adversarij, negando Materiam contritio (inquunt) est res & sacramentum simul in sacramento Penitentia, & tamen est pars essentialis ejus quod est sacramentum tantum.

Sed contra primò: Cui convenit significare aliud, & significari ab alio, non convenit significare tantum: Sed res & sacramentum simul, significat & significatur: sacramentum tantum, habet solum significare: Ergo illud quod est res & sacramentum simul, non potest esse sacramentum tantum.

Contra secundò: Implicat quod effectus constituat suam causam, & sit pars intrinsicca illius: Sed res sacramenti, est effectus sacramenti: Ergo implicat quod illud constituat.

Confirmatur: Res sacramenti supponit sacramentum: Ergo non constituit, sed constitutum supponit. Unde ad illud quod obijciatur de contritione, Respondetur, contritionem sub diversa ratione habere quod sit sacramentum tantum, & quod sit res & sacramentum simul. Nam quatenus sit sensibilib per signa exteriora, id quodammodo concipitur, ut informis, id est non formata per gratiam, est sacramentum tantum: est autem res & sacramentum simul, quatenus est formata per gratiam, sive imperfectè & absolute, ut quando est contritio imperfecta, seu attritio; sive secundum quid, quatenus magis augetur & perficitur, per receptionem sacramenti, ut in Tractatu de Penitentia latius exponemus.

Alia ratione potest breviter suaderi conclusio: Omnia sacramenta secundum se tota, & secundum omnes suas partes intrinsiccas, sunt quædam Dei instrumenta separata: & corpus & sanguis Christi, non sunt instrumenta separata, sed conjuncta divinitati: Ergo neque sunt sacramentum Eucharistia, neque pars intrinsicca illius. Unde Tridentinum sessio 13. c. 1. ait corpus & sanguinem Christi constitui in Eucharistia sacramento, nimirum sacramentaliter, ut declarat canon. 8. Hæc autem locutio esset impropria, si corpus & sanguis Christi essent ipsum sacramentum Eucharistia, vel pars intrinsicca illud componens, quæ est cum pars in toto non continetur sacramentaliter.

Dico ultimò: Sacramentum Eucharistia consistere in speciebus consecratis, & pro ipsis supponere. Ita communiter docent Discipuli D. Thomæ, præsertim Soto in 4. dist. 8. quæst. 1. c. 1. ubi sic ait: Sicut Sacramentum Baptismi supponit pro materiali ablutione, determinata per formam, quatenus est in fieri: ita sacramentum Eucharistia supponit pro materialibus speciebus consecratis per formam, quatenus permanenter continet corpus Christi. Ratio etiam id suadet: Sacramentum enim est signum rei sacræ hominem sanctificantis: & species consecratæ sicut hujusmodi; significatur

enim gratiam ut cibantem hominem spiritualiter, A
subindeque ut sanctificantem ipsum: Ergo in ipsis
consistit, & pro eis supponit sacramentum Eu-
charistiae. Unde D. Thomas hic art. 8. licet: In
hoc sacramento tria considerare possumus, scilicet id quod
est sacramentum tantum, quod est panis & vinum &c.
Erit Prola quam canit Ecclesia in festo Corporis
Christi ibidem S. Doct. sic ait: *Eracto denique sa-
cramento, ne vacillet, sed memento, tantum esse sub fra-
gmento, quantum toto tegitur.* Sed sola species tran-
guntur, & regunt Christum: Ergo sola species,
Christum continentes & regentes, sunt sacra-
mentum Eucharistiae, & pro ipso supponunt.

18 Confirmatur ex dictis in precedentibus con-
clusionibus: Sacramentum Eucharistiae non sup-
ponit pro corpore & sanguine Christi, ut patet ex
precedenti conclusione. Nec pro verbis conse-
crationis, haec enim traiecit, istud verò sacra-
mentum permanet. Nec pro ipsa consecratione,
seu actione convertiva panis & vini in corpus &
sanguinem Christi; cum illa sit actio per quam
constituitur Eucharistia sacramentum, non verò
ipsam sacramentum, ut in secunda conclusione
declaramus. Nec pro sumptione, nam haec sup-
ponit sacramentum jam consecratum, & solum
est illius applicatio, & conditio ut causet gratiam
in homine, ut in prima conclusione ostensum
est: Supponit ergo pro speciebus consecratis,
quae eo ipso quod tales sunt, ordinem dicunt
continentis ad contentum, ad corpus & sangui-
nem Christi, siquae haec, licet non pertineant in
recto ad hoc sacramentum, pertinent tamen ad
illud in obliquo, quatenus continentur in illo. Ex
quo plura solvuntur Adversariorum argumenta,
quae patet ex dicendis paragrapho sequenti.

§. II.

Solvuntur objectiones contra duas primas conclu-
siones.

Obijcies primò contra primam conclusionem:
19 Baptismus, Confirmatio, & alia novae legis
sacramenta, consistunt in usu: Ergo & Eucharistia:
omnia enim sacramenta novae legis sunt ejusdem
generis.

Respondeo concessio Antecedente, negando
Consequentiā; licet enim omnia sacramenta
novae legis sint ejusdem generis, non tamen ejus-
dem speciei. Rationem discriminis affert Divus
Thomas hic art. 1. ad 3. quia scilicet Eucharistia
continet rem sacram absoletè, nempe Corpus
Christi, alia verò continent tantum rem sacram,
in ordine ad aliud; nempe virtutem ad sanctifi-
candum eos quibus applicantur. Hinc enim fit
quod Eucharistia perficiatur in sola consecratio-
ne materiae; alia verò in applicatione ad hominem
sanctificandum. Nam ex eo quod contentum in
aliis sacramentis, non est sacram absoletè, sed in
ordine ad aliud, fit quod debeant alteri applicari,
ut illud sacram continent, quia non continent
illud, nisi ut valeat & per modum transeuntis.

20 Obijcies secundo: Cum sacramenta pendeant
à divina institutione, non existunt, si in illis con-
ficiendis defuit divina institutio: Sed si non man-
ducetur panis Eucharisticus, defuit in conficienda
Eucharistia divina institutio; Christus enim in-
stituendo hoc sacramentum, iussit panem accipi
& manducari: Ergo sine manducatione, si ve-
ritas, non est sacramentum Eucharistiae.

Tom. V.

Confirmatur: Omne sacramentum novae le-
gis, debet esse signum effectivum gratiae sancti-
ficantis suscipientes: Sed Eucharistia non causet
gratiam cibantem & nutrientem, nisi in actua-
li usu & sumptione: Ergo talis usus & sumptio,
est pars essentialis, vel saltem integralis ipsius.

Ad objectionem respondeo, quod etsi Chri-
stus instituerit usum Eucharistiae, non tamen
tanquam partem essentialē, vel integram
ipsius; quin potius sicut licet natura instituerit
seu ordinaverit cibum naturalem ad usum; prius
tamen est verè & integrè cibis, quam quis eo
utatur. Ita similiter prius est cibus Eucharisticus,
sive sacramentum Eucharistiae, quam sumatur &
manducetur.

Ad confirmationem dico, de ratione sacra-
menti non consistentis in usu, quale est Eucha-
ristia, non esse quod causet semper in actu se-
cundo gratiam, sed sufficere quod semper sit
aptum eam causandi; & de facto ipsam conse-
crat, positis requisitis; atque adeo posito usu,
sive applicatione, tanquam conditione sine qua
non.

Quaes, an Eucharistia cavaret gratiam, si
poneretur in stomacho hominis miraculosè, sine
eo quod in illum per oris manducationem intra-
ret, ut à probatis Authoribus refertur contigisse
cuidam Comiti Gallo, juxta Massiliam: ille
enim dum esset morti proximus, & malà stoma-
chi dispositione prohiberetur à communione, &
receptione Eucharistiae, quam ardentè exopta-
bat; allatam sibi hostiam, & super stomachum
positam, apertò divinitus pectore suscepit, & sta-
tim obiit.

Respondeo negativè: cum enim Eucharistia
sit instituta per modum cibi spiritualis animae,
non confert gratiam sine actuali manducatione.
Unde in illo miraculoso evento, Deus suā virtute,
præter communes regulas, dedit effectum sacra-
menti, sine manducatione sacramentali, ex solo
voto sacramenti, quia virtutem suam sacramen-
tis non alligavit.

Obijcies tertio contra secundam conclusio-
nem: In sacramento Eucharistiae verba consecra-
tionis sunt forma intrinseca, & essentialis.
Ergo & ipsa consecratio, seu conversio panis &
vini in corpus & sanguinem Christi. Conte-
quentia patet ex paritate rationis. Antecedens ve-
ro probatur ex Florentino dicente Sacramenta
novae legis perfici rebus ut materiā, & verbis ut
formā: Ergo sicut in aliis sacramentis, verba
sunt forma intrinseca, & pars essentialis, ita &
in Eucharistiae sacramento. Ratio etiam id luo-
det: Ideo enim in aliis sacramentis verba sunt
forma intrinseca & pars essentialis, quia deter-
minant materiā ad significandum gratiam san-
ctificantem: Atque etiam in sacramento Eucha-
ristiae verba consecrationis determinant mate-
riam, ad significandum gratiam; Ergo sicut in
aliis sacramentis verba sunt forma intrinseca,
& pars essentialis, ita & in Eucharistia. Ma-
jor patet, Minor probatur. Species non sunt
significativae gratiae, nisi ratione consecratio-
nis, quae fit per verba determinata: Ergo spe-
cies determinantur per verba ad significandam
gratiam.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius
primam probationem desumptam ex authorita-
te Concilii Florentini, dicendum, propositio-
nem Concilii asserentis sacramenta novae legis
perfici rebus ut materiā, & verbis ut formā, de-
bere

Cc 3

bere

bere per distributionem accommodam applicari diversimodè diversis sacramentis; ita ut de illis quæ consunt in usu, possit dici ipsa intrinsecè componi ex rebus & verbis; de Eucharistia verò quæ non consistit in usu, extrinsecè tantum; propter rationes propositas, quæ oppositum concludunt de Eucharistia ac de aliis sacramentis. Potestque hæc solutio illustrari, ex eo quòd idem Concilium post verba relata, statim loquens de materia sacramenti Eucharistie, dicit esse panem & vinum quantum ad substantiam, formam verò verba consecrationis: At constat illam materiam non esse intrinsecam huic sacramento, quia est tantum materia circa quam versatur consecratio, & quæ per verba consecrationis destruitur: Ergo similiter ex eo quòd dicit verba consecrationis esse formam, non potest colligi quòd sint forma intrinsecæ, sed duntaxat extrinsecæ.

Ad secundam probationem ex ratione petitam, respondeo illud esse discrimen inter sacramentum Eucharistie, & alia nova legis sacramenta, quòd verba in Eucharistia efficiunt ipsū sacramentum, unde habent determinare materiam per modum efficientis, & consequenter extrinsecè, non autem per modum principii constitutivi; quare hoc argumento, solum concluditur, species in Eucharistia non habere rationem sacramenti, nisi quatenus connotant & dicunt respectum ad verba per quæ determinantur ad significandum Corpus Christi, & gratiam cibantem; atque adeò verba solum in obliquo debent dici pertinere ad essentiam hujus sacramenti.

§. IV.

Diluuntur argumenta contra tertiam conclusionem fieri solita.

28 **C**ontra tertiam conclusionem in qua diximus corpus & sanguinem Christi neque esse sacramentum Eucharistie, neque partem intrinsecam illius, obijciunt primò Recentiores plura SS. Patrum testimonia, quibus asserunt Eucharistiam componi seu constare ex speciebus & corpore Christi: dicitur enim in cap. Hoc est, de consecrat. dist. 2. *Sacrificium Ecclesia duobus constare, scilicet visibili elementorum specie, & invisibili Domini Iesu carne.* Et Irenæus lib. 4. cap. 34. ait, *Eucharistiam duobus rebus constare: terrenis, & celestibus.* Item D. Thomas in 4. dist. 8. qu. 1. art. 1. quaestione. 1. ad 2. inquit: *Ex speciebus & corpore Christi fit unum sacramentum.*

29 Verum ad hæc facile respondetur, has omnes locutiones à nobis admitti, sed non deduci ex illis quòd sacramentum hoc, in recto, & prout in genere signi, componatur ex Christo, tanquam parte, aut tanquam ex constituyente hoc sacramentum intrinsecè, sed tantum quòd Christus terminativè, ut res contenta, & significata, subindeque extrinsecè & in obliquo, ad hoc sacramentum pertineat; sicut objectum pertinet ad specificationem actus & potentie, & signatum ad speciem signi, & sicut contentum est terminus quem essentialiter respicit ipsa res continens. Unde D. Thomas paulò ante verba in objectione adducta, ait: *Sicut in aliis sacramentis ex elemento & virtute quasi unum efficitur.* Virtus autem per quam alia sacramenta elevantur, non est sacramentum, nec pars intrinsecæ componens illud, nec ad illud pertinet in recto, sed tan-

tum in obliquo: Ergo & in sacramento Eucharistie corpus Christi non se habet per modum partis intrinsecæ, sed solum ad modum extrinsecæ connotati, seu per modum contenti, & significati.

Dices, D. Thomas loco citato asserit ex speciebus & corpore Christi fieri unum sacramentum: Sed ex speciebus consecratis & corpore Christi non potest fieri unum sacramentum, utrumque sit pars intrinsecæ & essentialis ipsi constitutens: Ergo etiam corpus Christi est pars intrinsecæ constitutens & componens sacramentum Eucharistie, una cum speciebus.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem; ut enim ex speciebus consecratis & corpore Christi, dicatur fieri unum sacramentum, sufficit quòd ipsæ species consecratae commone corpus Christi, ut rem ab ipsis contentam designificant, subindeque quòd ipsæ Christum terminativè & in obliquo ad sacramentum Eucharistie pertineat.

Ex speciebus ergo in recto importatis, & corpore Christi in obliquo, fit unum sacramentum, eo quòd species non possint habere rationem sacramenti tantum, nisi contineant ipsum corpus Christi, quia alias non significarent gratificantem, cum non habeant eam significare, nisi ex determinatione facta per verba, quæ resificuntur, debent species realiter contineri corpus Christi.

Ex his solutæ duæ manent rationes quas supra hic disp. 165. cap. 5. adducit, & dicit esse evidentes. Prima est: Eucharistia est corpus Christi, seu constat corpore Christi, ut dicunt SS. Patres citati: Hoc sacramentum est Eucharistia. Ergo hoc sacramentum est corpus Christi, aut constat corpore Christi.

Secunda est: Spiritus cibis constat corpore Christi: Hoc sacramentum est spiritus cibis animæ: Ergo hoc sacramentum est corpus Christi, vel constat corpore Christi.

Hæ rationes (inquam) solutæ manent ex istis. Ad primam enim respondetur Eucharistiam à SS. Patribus appellari carnem vel corpus Christi, per Metonymiam, tribuendo contenti nomen continenti, qui est frequentissimum modus loquendi. Similiter cum dicunt eam constare corpore Christi, solum intendunt, eam constare corpore Christi, ut re per eam significatam, & in ipsa contentam; non verò ut parte intrinsecæ eam constituyente & componente, ut iam exposuimus. Quod verò hæc interpretatio legitima sit, & menti SS. Patrum consona, ex eo patet, quòd etiam Patres & Ecclesia, passim asserunt, quòd Eucharistia continet corpus Christi, & quòd in hoc sacramento continetur corpus Christi: quæ locutiones (ut supra annotavimus) essent valde improprie, si corpus Christi esset ipsum sacramentum Eucharistie, vel pars intrinsecæ illud componens.

Ad secundam similiter dico, spiritum cibis animæ, constare corpore Christi ut contentum & significatum, non ut significante & continente, ideòque pertinere ad sacramentum Eucharistie, tanquam terminum significationis connotatum ab ipsa, non vero tanquam rationem significatam, vel constitutivam ipsius signi.

Dices, si corpus Christi non pertineat ad sacramentum Eucharistie tanquam pars intrinsecæ essentialis, sed solum tanquam connotatum essentialis in obliquo importatū, non magis perti-

nebit ad constitutionem Eucharistiae, quam gratia A
per eam causata, utpote cum gratia pertineat etiam
in obliquo ad essentiam cuiuslibet sacramenti,
quia est terminus & objectum sacramenti: Conse-
quens est haec: Ergo &c.

Respondeo negando sequelam, & paritatem
Majoris: Ratio vero disparitatis est, quia corpus
Christi pertinet essentialiter ad sacramentum Eu-
charistiae, non solum ut quid significatum, & cau-
satum, sicut gratia, sed etiam ut quid realiter prae-
sens & contentum formaliter sub ipsis speciebus
consecratis.

§. V.

Solvuntur objectiones contra ultimam con-
clusionem.

Contra ultimam conclusionem, in qua dixi-
mus sacramentum Eucharistiae consistere in
speciebus consecratis, & pro ipsis supponere, quae-
dam fieri solent argumenta, quae breviter hic pro-
ponemus, ac diluimus.

In primis ergo obijciunt: Sacramentum Eucha-
ristiae secundum se est adorandum vero cultu la-
triae, ut docet Tridentinum sess. 13. cap. 5. Atqui spe-
cies, etiam cum habitudine ad corpus Christi prae-
sens, confiderata, non debent adorari cultu la-
triae, quia ut saepe docet 7. Synodus, hoc cultu solus
Deus adorari debet: Ergo species consecratae, seu
ut dicunt habitudinem ad corpus Christi praesens,
non sunt ipsum Eucharistiae sacramentum, nec pro
ipso supponunt.

Secundo, Materia huius sacramenti est panis &
vinum: Sed panis & vinum non sunt materia spe-
cierum consecratarum, cum illae neque fiant ex
pane & vino; neque panis & vinum convertantur
in ipsas: Ergo species consecratae non sunt ipsum
Eucharistiae sacramentum.

Tertio, Sacramentum Eucharistiae conficitur
per verba consecrationis: At hoc non convenit
speciebus Eucharisticis, neque praecise secundum
se consideratis, quandoquidem non fiunt, sed re-
manent; neque ut dicentibus relationem ad cor-
pus Christi, cum ad relationem non detur actio:
Ergo idem quod prius.

Quarto, Eucharistia est verus cibus animae: At
species consecratae non sunt animae cibus aut po-
tus, sed duntaxat corpus & sanguis Christi: Tum
quia Joan. 6. dicitur: *Caro mea verè est cibus, & san-
guis meus verè est potus*: nullibi autem in Scriptura
legitur quod species consecratae sunt cibus & potus
animae. Tum etiam, quia gratia quae animam spi-
ritualiter cibata ac reficit, non producit etiam in-
strumentaliter à speciebus consecratis, cum id
praestare nequeant, nisi mediante aliqua virtute
divina; quae tamen superflue omnino ipsis com-
municaretur, quandoquidem corpus, seu huma-
nitas Christi sub illis contenta, sufficientem adhuc
habet virtutem: Ergo sacramentum Eucharistiae
non consistit in speciebus consecratis, neque pro
ipsis supponit.

Ad primum respondeo primò, cum Marco à
Serra, quod cum Tridentinum docet sacramen-
tum Eucharistiae adorandum esse cultu la-
triae, ibi accipitur continens pro contento; sacramentum
scilicet, pro Christo in eo contento. Unde cum
doctrina illa reducitur ad definitionem, sic propo-
nitur Can. 6. *Si quis dixerit in sancto Eucharistiae sa-
cramento, Christum unigenitum Dei Filium, non esse
eius laetitia etiam externo adorandum, anathema sit.*

Respondeo secundò, concessa Majori, negan-
do Minorem, nempe quòd species Eucharisticae,
ut continentès corpus & sanguinem Christi, non
debeant adorari adoratione la-
triae, cum enim ex
eo quòd contineant Christum, sint ei conjunctae,
objiciuntur adorandae eodem actu quo Christus
adoratur, aded ut sicut qui adorat Verbum in car-
ne, eodem actu adorat carnem ipsam; ita qui ad-
orat Christum sub speciebus Eucharisticis, ea-
dem adoratione adorat ipsas species. Pro cujus in-
telligentia.

Sciendum est, species Eucharisticas posse duo-
bus modis adorari: vel simul cum ipso Christo, vel
prout distinctae à Christo, & praecise propter di-
gnitatem quam habent ex eo quòd ipsum conti-
neant. Si adorentur simul cum Christo, quamvis
res per se primò adorata sit Christus, concomitan-
ter tamen, & quasi implicite, atque aded eodem
cultu quo Christus, adorantur species illae. Si verò
adorentur ut distinctae à Christo, facit adorationem
illam non esse la-
triae perfectae, sed hyperdu-
liae; quia licet dignitas quae provenit in illis specie-
bus ex conjunctione ad Christum, sit major excel-
lencia & dignitate purè creata, & creabili, minor
tamen est quàm dignitas Christi, secundum se
considerati, & in hoc sensu debet explicari septima
Synodus.

Ad secundum dicendum, quod licet panis &
vinum non sint materia specierum consecrata-
rum, sunt tamen materia ex qua habent, quod
contineant corpus Christi, quod sufficit ut pa-
nis & vinum dicantur materia sacramenti Eucha-
ristiae.

Ad tertium respondeo species ut consecratas, 42.
sive consecrationem passivam specierum, ra-
tione cujus ex continentibus substantiam panis,
redduntur continentes corpus Christi, fieri per
verba consecrationis, & consequenter resul-
tare relationem earum ad corpus Christi prae-
sens.

Ad quartum nego Minorem, non solum enim 43.
caro & sanguis Christi, sed etiam species conse-
cratae, ut elevatae ad causandam gratiam, ratione
huius elevationis sunt cibus & potus animae, quo
spiritualiter nutritur; quia tamen caro & sanguis
Christi, utpote instrumenta divinitati conjuncta,
ad hanc nobiliori modo concurrunt, ipsis & non
speciebus in Scriptura hoc attribuitur. Per quod
patet responsio ad primam probationem Minori-
s. Ad secundam vero, nego antecedens; tam
enim species sacramentales quam humanitas Chri-
sti in eis contenta, concurrunt instrumentaliter
ad causandam gratiam; cum eo tamen discrimine,
quod humanitas Christi ad productionem con-
currit ut instrumentum Divinitati conjunctum;
species vero consecratae, ut instrumentum separa-
tum, & subordinatum humanitati Christi, ut in-
strumento conjuncto Divinitati, à qua tanquam à
causa principali derivatur virtus gratiae producti-
vae, & tam humanitas Christi, quam species sacra-
mentales moventur instrumentaliter & elevantur
ad gratiae productionem.

44. **E**X dictis inferes primò, quòd in Eucharistia species consecrata, continentes corpus & sanguinem Christi, sunt sacramentum tantum: corpus autem & sanguis Christi sub illis, sunt res sacramenti & sacramentum simul: gratia verò sanctificans, res sacramenti tantum. Ratio est, quia species consecrata significant tantum, & non significantur: corpus & sanguis Christi significantur ipsis speciebus, & significant gratiam; ita tamen quòd non tantum significantur, ut volunt hæretici, sed etiam verè & realiter sub illis contineantur: gratia verò sanctificans, per modum alimenti spiritualis, tantum significatur, nec significat aliquid quòd sit effectus proprius sacramenti Eucharistiae, licet significet gloriam, cujus est semen, quæ est significatum commune omnibus sacramentis.
45. Inferes secundo, Sacramentum Eucharistiae physice sumptum, nihil aliud esse, quam species panis & vini, consecrata sub præscripta verborum forma, ut realiter continent Christum, ad causandam gratiam cibantem animam. Metaphysicè verò consideratum, esse sacramentum novæ legis, significans Christum, ut realiter contentum sub ipsis speciebus, & gratiam cibantem animam.

ARTICULUS II.

Verum Sacramentum Eucharistia, sit unum specie infima, & unde unus ejus specifica desumatur?

46. **E**Xtra dubium & controversiam est, Eucharistiae sacramentum esse aliquo modo unum, tum quia in omnibus speciebus consecratis continetur Christus, qui est unus: tum etiam, quia Eucharistia est sacramentum, Ecclesiasticæ unitatis, quæ per illud significatur, & quodammodo efficitur, juxta illud Apostoli 1. ad Corinth. 10. *Unus panis & unum corpus multi sumus omnes qui de uno pane & de uno calice participamus.* Verum difficultas est & controversia inter Theologos, de modo hujus unitatis, an scilicet illa sit specifica, vel duntaxat generica? Quidam enim, ut Major, & Gabriel, apud Vazquem hic disputatione 39. sectione 3. existimant, Eucharistiam esse unum sacramentum in genere solum, & plura specie distincta. Alii verò Theologi communiter docent, illam esse unum sacramentum unitate specifica & atomata. Verum adhuc difficultas est, unde sit hæc unitas desumenda: Aureolus enim illam sumit ex unitate rei contentæ, qui est Christus: Alensis, & Divus Bonaventura, ex unitate institutionis; Sanctus verò Thomas, ejusque Discipuli, & alii Theologi communiter, ex unitate finis ad quem ex Christi institutione ordinatur, nimirum refectionis spiritualis.

§. I.

Duplici conclusione vera sententia statuitur.

47. **D**ico primò, Eucharistiam esse unum specie infima sacramentum, & non plura specie diversa.

Probatur conclusio ratione quam insinuat S.

A Thomas in 4. sent. dist. 8. quest. 1. art. 1. in primo ex argumentis sed contra, quæ propositæ sunt resolutionem quaestione 2. his verbis: *In quibusdam, tunc sacramenta novæ legis non assentiant traditionem Ecclesiæ, ut constat ex Lateranensi cap. Firmiter, de summa Trinitate, ex Flaminio in instructione Armenorum, & ex Tridentino sess. 7. ubi assertum esse septem sacramenta novæ legis, & non plura: Ergo Eucharistia est unum specie infima sacramentum, & non plura specie diversa.*

Nec valet si dicas, quòd sunt tantum septem sacramenta novæ legis, five genericè, five specificè; ita quòd quædam sunt specificè unum, ut Baptismus & Confirmatio, alia genericè tantum, ut sacramentum Ordinis, vel etiam Eucharistia. Nam contra est, quia sacramentum Ordinis etiam specificè est unum, quia tota species & essentia sacramenti Ordinis, desumitur ex ordine tantum specificè, scilicet ex ordine ad sacrificium, quia sacerdotium & sacrificium correlativè habent, ut constat ex Tridentino sess. 23. cap. 1. licet ista species Ordinis, plures gradus habeat, unum perfectum (scilicet Sacerdotium) alios deinceps, & ministrantes illi, ut Diaconatum, Subdiaconatum &c. Sicut in eadem specie hominidum tur plures gradus, nimirum rationalis, qui est humanus, & vegetativus, ac sensitivus, qui sunt inferiores, & rationali ministrantes. Unde dicuntur Ordines, solum sunt species quædam incomplete & inadæquate, quæ materialiter se habent ad constituendam speciem adæquatam & totalem sacramenti Ordinis. De quo fusius in Tractatu de Ordine.

Potest etiam suaderi conclusio ex Catechismo Pii V. parte 2. cap. 4. ubi dicitur: *Non plura, sed unum tantum Eucharistia sacramentum Ecclesiæ auctoritate definitum.* Atque si Eucharistia sacramentum non esset unum specificè, sed solum genericè, possemus simpliciter dicere, quòd non sit unum sacramentum tantum, sed plura: sicut ut simpliciter dicimus, quòd sunt plura animalia, & non unum, licet sint genericè unum. Ergo sacramentum Eucharistia, est unum specificè & atomatum genericè.

Eandem unitatem probat Suarez hic disp. 39. sect. 3. hoc discursu: Hoc sacramentum significat passionem Christi, & ipsum Christum in eo contentum; item significat unionem fidelium, & futuram gloriam: Sed nihil horum complete significatur per unam speciem, siquidem passio Christi significatur per separatam consecrationem sanguinis, & ex utraque specie unum integrum figuratur Christi completur, qui constat carne & sanguine. Item gratia perfecti convivii, non nisi in cibo & potu exprimitur. Denique fidelium unitas in uno corpore, & plena satietate gloriæ, non nisi per utramque speciem exprimitur: Ergo sacramentum Eucharistia duplici specie constat, indeque est unum specie sacramentum, & non plura, quamvis species panis & vini, ut constituentes corpus & sanguinem Christi, ad ejus constitutionem concurrant.

Verum plura quæ in hac ratione assumuntur, efficaciter non probant intentum; siquidem unitas passionis Christi multa possunt esse figura & sacramenta. Item partim quæ integrant corpus Christi, etiam possunt dari diversâ figura completa, ad invicem non adæquata, inter se specie completa distincta, quamvis significatum